

Oplæg om sprogfagene engelsk, fransk og tysk

Et fagdidaktisk perspektiv med fokus på sproglig og kulturel mangfoldighed i nye læreplaner (Folkeskolens Fagplaner) for de tre sprogfag engelsk, fransk og tysk

Annette Søndergaard Gregersen, Docent, Sprogsatsningen i LU på KP
13. august 2024

Indhold og orientering

Et fagdidaktisk perspektiv på de tre sprogfag: engelsk, fransk og tysk:

- Folkeskolens formålsparagraf og fagformål i de tre sprogfag
- De tre sprogfags identitet (FM)
- De tre fags kerneelementer (FM)
- **Tværfaglighed iboende de tre sprogfag og i samarbejder med andre fag**
- **Opsummering**
- **Fremadrettede opmærksomhedspunkter i relation til kommende fagplaner i de tre sprogfag**
- **Fire konkrete nedslag**
- **Litteraturhenvisninger**

Folkeskolelovens § 1, stk. 2 og 3

§ 1. Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Nuværende fagformål i engelsk

Eleverne skal i faget engelsk udvikle sproglige, tekstmæssige og interkulturelle kompetencer, således at de kan anvende engelsk nationalt og globalt i deres aktuelle og fremtidige liv. Eleverne skal udvikle deres nysgerrighed og bevidsthed om engelsk sprog og kunne vælge egnede sproglærings- og kommunikationsstrategier som grundlag for fremmedsprogsindlæringen.

Stk. 2. Eleverne skal ved at anvende varierede arbejdsmetoder, it og medier, tværfagligt samarbejde og internationale kontakter opnå oplevelse, fordybelse og virkelyst. Herved skal eleverne bevare lysten til at beskæftige sig med sprog og kultur til fremme af deres alsidige udvikling.

Stk. 3. Eleverne skal arbejde med emner, der belyser, hvordan mennesker tænker og lever i den engelsksprogede verden, så de kan blive fortrolige med egen kultur i samspil med andre kulturer. Herigennem får eleverne mulighed for at udvikle deres forståelse for mennesker med forskellig kulturel baggrund og forberede sig til et liv i et globalt samfund.

Nuværende fagformål i fransk og tysk

Eleverne skal i faget fransk udvikle kompetencer til at kommunikere på fransk/tysk både mundtligt og skriftligt, så de kan anvende fransk/tysk nationalt og globalt i deres aktuelle og fremtidige liv. Eleverne skal samtidig udvikle deres sproglige bevidsthed om fransk/tysk sprog og om fremmedsprogsindlæring samt styrke deres kulturelle og interkulturelle forståelse gennem kulturmøder.

Stk. 2. Gennem oplevelse, fordybelse og aktiv medvirken skal elevernes lyst til at bruge sproget personligt og i samspil med andre fremmes. Eleverne skal herved få tillid til egne evner og lyst til at beskæftige sig med fransk/tysk sprog og kulturer til fremme af deres videre udvikling.

Stk. 3. Faget fransk/tysk skal give eleverne grundlæggende viden om kultur- og samfundsforhold i fransk/tysktalende lande og derved styrke deres internationale og interkulturelle forståelse.

Uddrag af de tre sprogfags nuværende identitet – engelsk fra 1.-9. (10.) klassetrin

Engelsk: Faget er et humanistisk fag, der har fokus på sprog, kultur og tekster, og disse tre områder har alle med kommunikation at gøre. Der er fokus på engelsk, men samtidig er det ofte relevant at inddrage andre sprog for derigennem at få dybere forståelse for sprog generelt. Det særlige for sprogfag er, at der igennem mødet med et nyt sprog åbnes for, at eleverne gør sig nye sproglige erfaringer og dermed kvalificerer deres forståelse af sprog, kulturer og tekster.

Uddrag af franskfagets nuværende identitet: 5.-9. (10.) klassetrin

Fransk er et humanistisk fag, der har fokus på sprog og kulturer gennem arbejdet med et alsidigt mundtligt og skriftligt indhold. Selve sproget er omdrejningspunktet i faget. Sprog anvendes til kommunikation; produktivt både mundtligt og skriftligt til at kommunikere med nogen om noget og receptivt, når eleverne læser eller lytter til tekster på fransk. **Det særlige for sprogfaget er, at der igennem mødet med et nyt sprog åbnes op for, at eleverne gør sig nye erfaringer, tilegner sig ny viden og opnår nye perspektiver og dermed kvalificerer deres forståelse af sprog og verden.**

Faget har fokus på ét bestemt fremmedsprog, men det er ofte relevant at inddrage andre sprog og kulturer for derigennem at få en dybere forståelse.

Uddrag af tyskfagets nuværende identitet: 5.-9. (10.) klassetrin

Tysk er et humanistisk fag, der har fokus på sprog og kulturer gennem arbejdet med et alsidigt mundtligt og skriftligt indhold. Selve sproget er omdrejningspunktet i faget. Sprog anvendes til kommunikation; produktivt både mundtligt og skriftligt til at kommunikere med nogen om noget og receptivt, når eleverne læser eller lytter på tysk. Det særlige for sprogfagene er, at der igennem mødet med et nyt sprog åbnes op for, at eleverne gør sig nye erfaringer, tilegner sig ny viden og opnår nye perspektiver og dermed kvalificerer deres forståelse af sprog og verden. Faget har fokus på ét bestemt fremmedsprog, men det er ofte relevant at inddrage andre sprog og kulturer for derigennem at få en dybere forståelse.

Fælles nuværende kerneelementer i de tre sprogfag:

Mundtlig kommunikation:

Efter 9. klasse/engelsk: Eleven kan deltage i længere, spontane samtaler og argumentere for egne synspunkter på engelsk.

Efter 9. klasse/fransk/tysk: Eleven kan kommunikere på fransk/tysk mundtligt i et forståeligt og sammenhængende sprog.

Skriftlig kommunikation:

Efter 9. klasse/engelsk: Eleven kan forstå og skrive længere, sammenhængende tekster med forskellige formål på engelsk.

Efter 9. klasse/fransk/tysk: Eleven kan kommunikere på fransk/tysk skriftligt i et forståeligt og sammenhængende sprog.

Kultur og samfund:

Efter 9. klasse/engelsk: Eleven kan agere selvstændigt i internationale kultur møder på baggrund af forståelse af kulturelle og samfundsmæssige forhold.

Efter 9. klasse/fransk: Eleven kan agere som en del af et fransktalende fællesskab.

Efter 9. klasse/tysk: Eleven kan forstå og anvende forståelse for kultur.

Tværfaglighed iboende de tre sprogfag og i samarbejder med andre fag

Sprogfag har i sig iboende flere dimensioner, som gør dem fler-/tværfaglige – som præsenteret i de foregående slides:

- En sproglig dimension
- En kulturel/interkulturel dimension
- En litterær/kulturel dimension
- En historisk/samfundsmæssig dimension

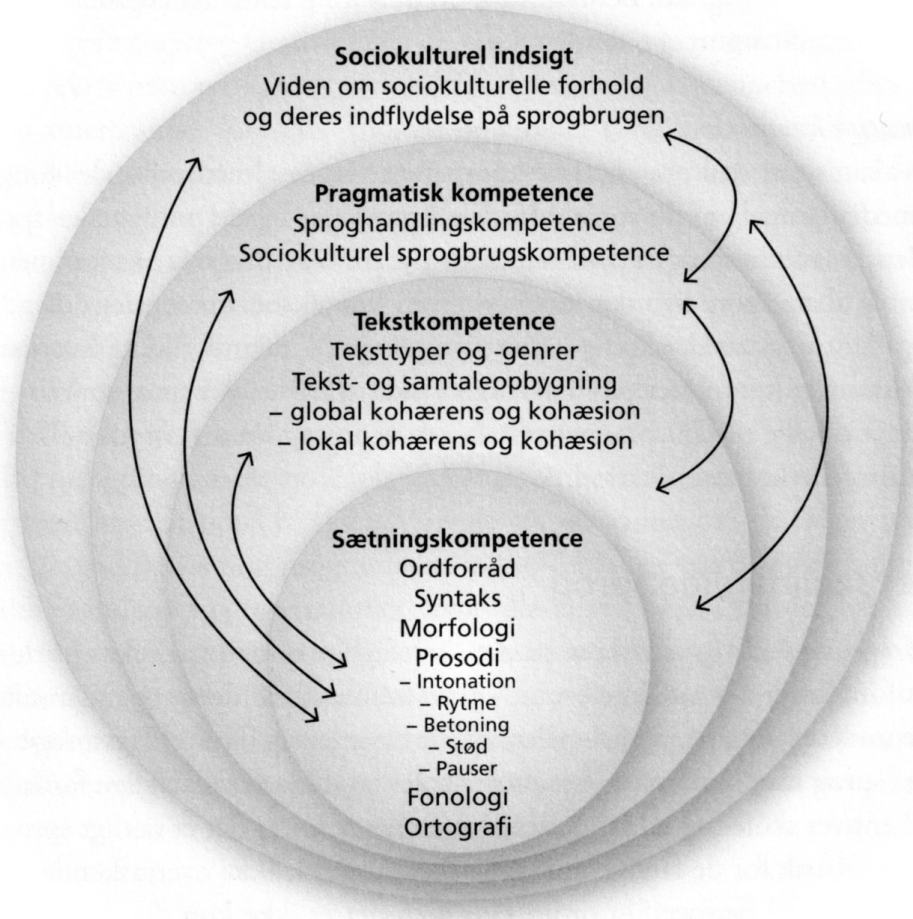
Alle tre sprogfag har derfor et stort indholdspotentiale til at indgå i såvel tværsproglige som tværfaglige samarbejder, når sprogpædagogikken bygger på et kommunikativt funktionelt sprogsyn (chunks/ordforråd/modeltekster/task/det spiraliske princip, progression)...

To modeller, der illustrerer hhv. sprog- og kultursyn i FM i de tre sprogfag

Slide 12 er en figur, kaldet løgmodellen der viser, at den kommunikative kompetence består af mange komponenter – fra de mindste (lyd, bogstav, morfem) til de største (teksten, samtalen). Når vi kommunikerer, interagerer disse forskellige sproglige niveauer og systemer fra de mindste til de største; de påvirker hinanden både inden for det enkelte system og på tværs af systemerne (Lund, 2019: 106-107).

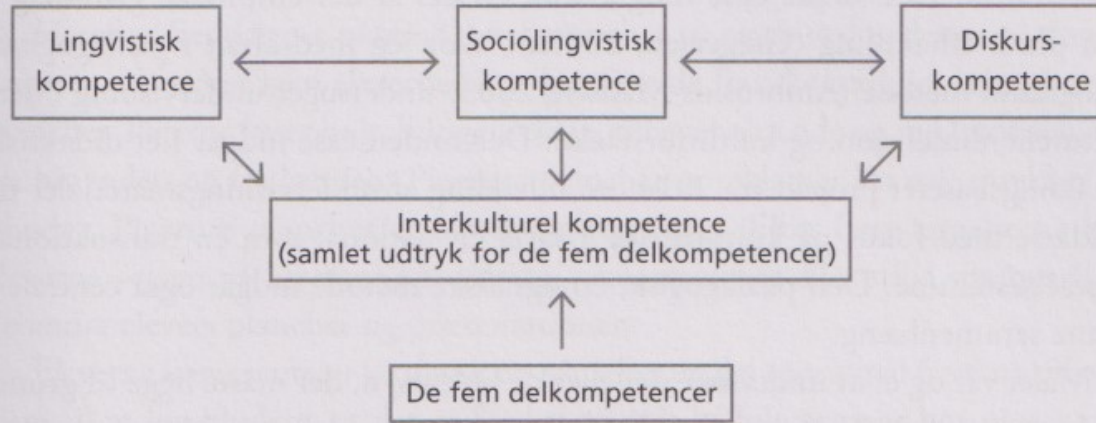
Slide 13 er en figur, der repræsenterer de samlede kompetencer i begrebet ”Interkulturel kommunikativ kompetence” med inspiration fra Michael Byram fra 1997). Begrebet indeholder den samlede sum af tilegnelse af sproglige, (inter)kulturelle og personlige kompetencer såvel inden for som uden for skolens og klasseværelsets rammer (Gregersen, 2019: 60-61).

Se litteraturhenvisninger på sidste slide.

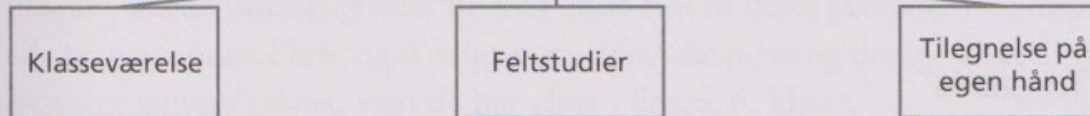
INTERKULTUREL KOMMUNIKATIV KOMPETENCE

Udtryk for den interkulturelle sprogbrugers samlede viden, færdigheder og dannelse inden for de sproglige, sprogkulturelle og kulturelle områder i sprogfag:

TILEGNELSESKONTEKST

Udtryk for forskellige læringsrum:

Opsummering:

De tre sprogfag bygger på et kommunikativt funktionelt sprogsyn og et dynamisk kultursyn. Kommunikation er både middel og mål og foregår altid i en kulturel og samfundsmæssig kontekst: det er igennem arbejdet med kommunikation i forskellige kulturelle kontekster, at eleverne udvikler deres sprog i en progression frem mod et stadigt mere forståeligt og sammenhængende sprog i anvendelse.

I det dynamiske kultursyn ligger en forståelse af kulturer som noget, der udvikles og ændrer sig hele tiden gennem menneskers samvær, forhandlinger og fortolkninger. Kulturer opstår i møder mellem mennesker og er dermed ikke noget, man har men noget man gør.

Læringsforståelsen er, at elever lærer ved at konstruere ny viden og udvikle nye færdigheder: sproglige, kulturelle/interkulturelle i de rammer, som undervisningen giver. Valg af metoder og arbejdsformer skal tilpasses efter elevgruppen samt undervisningens indhold og mål.

Fremadrettede opmærksomhedspunkter i relation til kommende fagplaner i de tre sprogfag

Formål og mål med sprogundervisning i de tre sprogfag er fortsat at udvikle alle elevers kommunikationsfærdigheder på målsproget, således at de kan kommunikere og agere hensigtsmæssigt med deres omverden lokalt og globalt. Sprog er mundtlig og skriftlig kommunikation.

Kommunikation foregår altid i en kulturel og samfundsmæssigt kontekst, hvor interkulturel forståelse/kompetence som indholdselementer er afgørende for at skabe den faglige sammenhæng, hvor målet er at give alle elever de optimale vilkår for en alsidig udvikling, såvel fagligt som personligt, kulturelt og socialt.

Stiller krav til tid og pædagogisk og didaktisk ramme for at arbejde med/udvikle en additiv sprogpædagogik/ flersproget og flerkulturel tilgang, sproglig opmærksomhed/sproglig inklusion, differentiering, det spiraliske princip, task, CLIL/tværsproglighed og tværfaglighed, praksisfaglighed, legende læring/holistisk tilgang, grøn dannelse/bæredygtighed, interkulturel dannelse....

Fire konkrete nedslag:

- 1) Pædagogisk og didaktisk ramme for at arbejde med og udvikle fagdidaktikken i de tre sprogfag: interkulturel kommunikation, handlekompetence, dannelse og identitet, kritisk stillingtagen – frem mod verdensborgerskab
- 2) At medtænke og medudvikle sprogfagene i såvel tværsproglig som tværfaglig skoleudvikling – også uden for skolens matrikel
- 3) Nye prøveformer, fx en gruppeprøve: formativ og summativ evaluering – og brobygning i relation til ungdomsuddannelser/voksenliv
- 4) At skabe rammer for efter-videreuddannelse for lærere i sprogfagene

Litteraturhenvisninger

Børne- og Undervisningsministeriet (2020): *Engelsk-, fransk- og tyskfaghæfter*. www.Emu.dk

Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.

Gregersen, A. S. (2019). Den kulturelle dimension i sprogfagene – kulturundervisning i et transnationalt perspektiv. I Gregersen, A. S. (2019) (red.) *Sprogfag i forandring –pædagogik og praksis*. Bog 1. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Gregersen, A. S. (2019) (red.) *Sprogfag i forandring –pædagogik og praksis*. Bog 1 og 2. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Lund, K. (2019). Fokus på sprog. I Gregersen, A. S. (2019) (red.) *Sprogfag i forandring –pædagogik og praksis*. Bog 1. Frederiksberg: Samfundslitteratur.